No. 23. Donderdag 3 Juni 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Uit de O. I. Mail.

Tegen de cholera.

Daar, zooals wij reeds uit de vorige mail aanhaalden, medio April j.l. in eenige kampongs de cholera dreigde het hoofd weer op te steken, werden door den gezondheidsdienst daar massa-inentingen verricht. Thans lezen wij:

Dank zij de welwillende hulp van eenige Europeesche en meerdere Inl. artsen, maar ook van de leerlingen der Stovia, 5de klasse, werd het mogelijk, dat in de bedoelde kampongs Djembatan V Koelon en Wetan, Klenteng, Kroekoet, Pekodjan, Angke, bijna de geheele inlandsche bevolking werd ingeënt in drie dagen; te zamen heeft het aantal vaccinatiën bedragen 11879 personen, die aldus verdeeld worden over de landaarden: Inlanders 10380, Chineezen 689, Arabieren 568, Arabische vrouwen 242.

Groote invloed in deze onder de kampong-bevolking wordt toegeschreven aan den Inl. Inspecteur van de volksgezondheid R. Notohatmodjo, door zijne populaire lezingen over volksgezondheid en de voorkoming van ziekten.

Dit jaar is het voor het eerst gelukt een groot aantal Arabische vrouwen in te enten, voor welk werk mej. Dr. Valk zich beschikbaar gesteld had. De medewerking in deze van den kapitein der Arabieren en de Arabische wijkmeesters wordt dan ook zeer op prijs gesteld

De pest op Madoera.

Uit Soemenep schrijft de correspondent van het „Soer. Hand." d.d. 13 April:

Scheen het tot voor korten tijd, dat Madoera tot het pestgebied zou gaan behooren, aangezien op verschillende plaatsen de gevreesde ziekte zich vertoonde, gelukkig kan nu geconstateerd worden, dat die vrees ongegrond was.

Toch, al is het aantal gevallen zeer laag gebleven, heeft de pestbestrijding hard op ons eiland gewerkt, krachtig gesteund door den resident, die een groot voorstander is van woningverbetering. Te Kamal, waar maanden lang een pest-arts is gestationneerd geweest, zijn heel wat krotten afgebroken, om plaats te maken voor betere woningen.

De toestand in Atjeh.

De „Deli Courant" publiceert, volgens een telegram uit Medan aan de „Locomotief", een serie artikelen over de Alaslanden met de conclusie, dat van vervanging der militairen te Kota Tjaré door gewapende politie in geen jaren sprake kan zijn. Bij tochten door deze streken dient dekking meegenomen te worden als voorzichtigheidsmaatregel.

Alleen ongewapend uitgaan daar is geen teeken van moed, doch wel van groote zorgeloosheid, van onbekwaamheid voor een verantwoordelijke functie. Een bezoek aan de Alas-vallei toont aan, dat men daar dezelfde zienswijze is toegedaan. Alles bijeengenomen is de politieke toestand beslist niet gunstig. Bij den jongsten aanval op het bivak was hoogstwaarschijnlijk een vrouw in het spel.

Een aanslag.

De Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden seinde 14 April jl.:

Eerste luitenant A. L. de Bruijn in bivak Paloe door Inl. hoornblazer middels twee revolverschoten zwaar verwond; hoornblazer deed poging zelfmoord; zwaar gewond.

Het gebeurde op Mentawei.

De gouverneur van Sumatra's Westkust seinde 14 April: Civ. Gez. Mentawei-eilanden bericht dat Comm. Gew. pol. Van der Meer en G. P. D. Mathëus, alg. st. no. 1489, op 10 dezer door Mentaweiers zwaar verwond; bij aankomst derwaarts gezonden gouv.-stoomer „Ceram" beiden reeds overleden; zaak in onderzoek.

Uitvoering van werken.

De dringende noodzakelijkheid om zoo zuinig mogelijk met 's lands gelden om te springen in de tegenwoordige tijdsomstandigheden, heeft de regeering doen besluiten voor de uitvoering van werken in dit jaar de volgorde vast te stellen, waarin die uitvoering zal moeten geschieden.

Achtereenvolgens kunnen in 1915 worden uitgevoerd:

1o. werken, waarvan de uitvoering door de regeering uitdrukkelijk is bevolen (niet zonder meer geautoriseerd) na de uitvaardiging van de circulaire van den algemeenen secretaris van 10 Augustus 1914 No. 22X;

2o. werken, welke in aanneming reeds zijn gegund, zoomede de onderdeelen van werken in eigen beheer, waarvoor reeds contracten zijn afgesloten, in 't algemeen evenwel slechts tot een zoodanigen omvang als waartoe het contract bindt;

3o. werken, welke onder normale omstandigheden, blijkens het concept-werkplan voor 1915, voltooid hadden moeten worden in 1914;

4o. van de werken, die volgens het — overeenkomstig bovenstaande instructie gewijzigd — werkplan 1915 in dit jaar voltooid moeten worden;

a. die, door welker uitvoering besparing op uitgaven, hetzij in den vorm van mindere uitkeering van huishuurindemniteit, van huurpenningen of anderszins wordt verkregen;

b. die, welke voor rekening van anderen (bijv. landbouwindustrieelen) komen.

5o. reeds in uitvoering zijnde groote werken, tenzij uitdrukkelijk het tegendeel is bepaald.

Bij eene circulaire van den dir. B. O. W. zijn de hoofden van gewestelijk bestuur op de buitenbezittingen, de chefs der waterstaats- en irrigatieafdeelingen en van speciale diensten en de hoofdingenieurs voor de inspectie van den waterstaatsdienst in Noord- en in Zuid-Sumatra met het vorenstaande in kennis gesteld met opdracht om met inachtneming daarvan onverwijld een gewijzigd werkplan op te maken.

Immigratie-terreinen in de Lampongs.

Ofschoon, zooals bekend, de proeven met het overbrengen van Javaansche gezinnen naar de Lampongsche districten, rekening houdende met de daaraan verbonden kosten, geen bepaald succes zijn te noemen, wordt nochtans alles in het werk gesteld om de bestaande nederzettingen van duurzamn aard te doen zijn. Sedert korten tijd is in het gewest een irrigatie-ingenieur geplaatst, die aanstonds begonnen is een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van eene behoorlijke bevloeiing van de tot de 5 nederzettingen behoorende bouwgronden.

Door de achtereenvolgende leiders der kolonisatie-proeven, controleurs bij het binnenlandsch bestuur, is in deze richting loffelijk werk verricht door het maken van verschillende leidingen. Op uitgebreide schaal zullen thans door den ingenieur opnemingen worden gedaan voor de verbetering van de bevloeiing in het geheele zuidelijk deel der Lampongs.

Een klacht.

De „Javabode" maakt melding van de reeds meermalen vernomen klacht, dat bij het departement van koloniën aan aanstaande Indische ambtenaren wel eens beloften worden gedaan, die niet vervuld worden, bijv.: onlangs was eene onderwijzeres uitgezonden voor 6 dienstjaren in Nederland, waarvoor haar een traktementsverhooging van *f* 50 in uitzicht zou zijn gesteld, welke verhooging echter hier te lande, in verband met de ter zake geldende bepalingen, niet kon worden verleend.

Het blad vernam nog eene andere klacht, tot wegneming waarvan het departement van onderwijs het noodige zal hebben te verrichten, daar bestendiging van den ten deze bestaanden toestand niet anders dan een ongunstigen invloed kan hebben op de recruteering van onderwijskrachten uit Nederland.

Er zijn namelijk onlangs eenige personen ten behoeve van het onderwijs uitgezonden, die hier ongeveer het midden van de maand aankwamen. In plaats nu van aanstonds te worden benoemd tot de betrekking waarvoor zij bestemd waren, werd daarmede gewacht tot het begin der daaropvolgende maand en werden zij toen ook direct geplaatst. Het gevolg was derhalve, dat aan de betrokkenen ook over de maand, volgende op die, waarin zij aankwamen en waarin zij voor het grootste gedeelte actief werkzaam waren, slechts het — uit den aard der zaak geringe — non-activiteits-traktement werd uitgekeerd.

Wij kunnen hieraan nog toevoegen, dat de belanghebbenden vruchteloos voor het einde der maand van aankomst, bij het departement hebben aangedrongen op tijdige benoeming en plaatsing.

Waar er zooveer behoefte bestaat aan onderwijzers en vooraf bekend is, welke ambtenaren en met welke bootgelegenheid zij aankomen, dient er naar het ons toeschijnt voor te worden gewaakt, dat aan de nieuw aangekomenen decepties van den vermelden aard, die groote en verklaarbare ontstemming veroorzaken, bespaard worden.

In algemeenen zin schijnt men trouwens ten aanzien van uitgezonden ambtenaren, ressorteerende onder andere departementen, steeds voor hunne onverwijlde plaatsing na aankomst zorg te dragen. Zoo besluit het blad.

Eindexamen voor suikerchemist.

(School voor suikerindustrie cursus B 1914—1915.)

Gehouden in de lokalen der N.V. Mij. t. Expl. v. h. Laboratorium v. Suikerindustrie, Directeur Dr. O. van Faber, Soerabaja.

Van de 12 candidaten slaagden de volgende heeren: met voldoende: J. Arnold, Th. Coen, E. von Hombracht, G. Kuijpers, J. Schneider, M. Seepardi, F. Vincent, J. L. van Weert.

Witte Kruis-Kolonie.

Aan het verslag van de Witte-Kruis-Kolonie, in 1902 opgericht met het doel om de Inlandsche armen, noodlijdenden, gebrekkigen, zwakken, ouden van dagen en weezen te helpen door verschaffing van arbeid, verpleging en onderwijs, ontleenen we het volgende:

Gedurende het afgeloopen jaar werden er 81 menschen opgenomen. Na verpleegd en geholpen te zijn, gingen hiervan 24 weer naar hunne dessa's terug, terwijl er 2 stierven.

Bovendien gingen er nog 39 anderen heen, die reeds eerder waren opgenomen, en stierven er nog 5, waaronder verscheidene, die reeds heel oud of lang lijdende waren.

Een negen-tal werd overgebracht naar de Kolonie op Celebes.

Aan 't einde van December 1914 waren er 237 menschen op de Kolonie. Ook aan een aantal arme menschen buiten de Kolonie werd wekelijks ondersteuning verleend.

De inkomsten bedroegen *f* 8215.78 en de uitgaven *f* 8606.08.

Wij voegen hieraan nog toe (hopende dat onze lezers zullen begrijpen waarvoor), dat de kas aan 't eind van Maart *f* 29.86 bedroeg, en dat de kolonie over een paar maanden noodzakelijk een voorraad rijst moet opslaan, waarvoor minstens *f* 2000 is benoodigd.

PERSONALIA.

—

Begrafenis van Dr. J. J. A. C. Rombach.

Groot was de belangstelling bij het grafwaarts dragen van het stoffelijk overschot van majoor dr. J. J. A. C. Rombach, chef van het militair hospitaal alhier.

Aan de groeve werd het eerst het woord gevoerd door kolonel dr. Stibbe, als de onmiddellijke chef van den overledene en sprekende namens de kameraden van den overledene.

Al hebben onze wegen elkaar slechts kort gekruist, gedurende de lange jaren, dat wij deel uitmaken van het corps officieren van gezondheid, ik mag niet dit graf verlaten voor ik een laatsten groet heb gebracht namens alle officieren van gezondheid, die met u korteren of langeren tijd hebben saamgewerkt.

Spr. wees er op, hoe de overledene, werkende zoolang het dag was, zijn taak bleef uitvoeren ofschoon de teekenen van den naderenden dood reeds op zijn gelaat zichtbaar waren, dat hij zich geen rust gunde ondanks zijn zwak lichaam.

Namens de kameraden legde dr. Stibbe een krans op het graf van hun makker. Dr. J. A. Wilkens sprak een woord van hulde namens de Vereeniging van geneesheeren. Dr. Noordbroek Hegt dankte namens de familie voor de laatste eer, den doode bewezen.

W. F. J. van Lakerveld. †

Naar De Javabode vernam, is in het hospitaal te Makasser overleden luit. W. F. J. van Lakerveld, civiel gezaghebber, fungeerend controleur in het gewest Celebes en onderhoorigheden.

Vooral het encyclopaedisch bureau verliest in hem een uitmuntend medewerker, om zijn monografische studiën van de Boegineezen en Makassaren.

In verband met dit overlijden zal de heer Van Vuuren, chef van het encyclopaedisch bureau, spoedig naar Makassar vertrekken.

Uit den dienst.

Aan den hoofdinspecteur van scheepvaart, den heer A. J. H. A. Ridder van der Does de Bije, die reeds 8 jaren als chef van den dienst fungeert, wordt het voornemen toegeschreven in het laatst van dit jaar 's lands dienst met pensioen te verlaten.

Als zijn eventueele opvolger wordt genoemd de oudste inspecteur van scheepvaart, de heer C. H. de Goeje.

Journalistiek.

Het N. v. d. Dag deelt mede, dat de heer mr. Van Haastert, landraadsvoorzitter te Modjokerto, in de hoofdredactie van dat blad zal worden opgenomen.

De heer G. Wijbrands wordt redacteur in Europa.

Verlof geweigerd.

Aan een tweetal waterstaats-ingenieurs in de residentie Cheribon, de heeren H. C. P. de Vos en J. A. Verhoog, die verzocht hadden in den loop van dit jaar wegens 8 en 6-jarigen dienst met verlof naar Europa te mogen gaan, is dit verlof geweigerd, omdat het in de tegenwoordige tijdsomstandigheden door de regeering met 's lands dienst onvereenigbaar wordt geacht, dat adressanten hun werkkring op het door hen aangegeven tijdstip verlaten.

Intusschen is aan die ambtenaren te kennen gegeven, dat zij over een jaar op hun verzoek kunnen terugkomen of zooveel eerder als hun door den departementschef zal worden medegedeeld.

Suriname.

Uit het Voorloopig Verslag der Commissie van Rapporteurs betreffende de ontwerp-begrooting voor 1915 blijkt, dat de Koloniale Staten instemmen met het voorstel van den Gouverneur om een entomoloog aan te stellen bij het landbouwdepartement. Op de gronden daartoe vroeger door ons aangevoerd hopen wij, dat de Minister van Koloniën zich over dezen post zal ontfermen en daar geen streep door halen.

Een vaste aanstelling achten wij niet noodig. Men heeft hier een van de zeldzame gevallen, dat detacheering voor 3 of 5 jaren aangewezen is. Moge het de regeering gelukken een bekwaam en ijverig entomoloog te vinden, bereid om eenige jaren in de kolonie werkzaam te zijn. De werkkring is aantrekkelijk genoeg. De benoemde zal er een uitgebreid studieveld vinden.

* * *

De Staten dringen aan op de doortrekking van den spoorweg naar de Lawa.

In de Memorie van Antwoord merkt de gouverneur op, dat zelfs al mocht het gelukken om het totale vervoer op de Boven-Marowijne te doen overgaan op de spoorbaan, hetgeen zeer zeker niet het geval zal zijn, vooral ook omdat het Fransche gouvernemt ongetwijfeld maatregelen ten gunste van St. Laurent zal nemen, de exploitatiekosten van de spoor nog niet eens goed gemaakt zouden worden; hierbij is dan nog niet gerekend op rente van het groote aanleg-kapitaal.

Van een loonende exploitatie kan in de gegeven omstandigheden geen sprake zijn.

Betrof het hier nu een eenigszins bevolkt gebied of wel, was de aanwezigheid van rijke en uitgestrekte mineralenlagen aangetoond,dan zou op den duur nog een evenwichtstoestand kunnen worden verkregen. Zoolang evenwel het te openen gebied zoo goed als onbekend is ten aanzien van den rijkdom aan mineralen, acht de gouverneur het in verband met den financieelen toestand niet verantwoord een zoo kostbaar werk aan te vatten, omdat dit van veel te speculatieven aard zou zijn.

Indien een ernstig voorstel van particuliere zijde tot doortrekking van den spoorweg tot aan de Boven-Marowijne mocht inkomen, zal hieraan zeker alle aandacht worden geschonken.

Op een voorstel der Staten om van gouvernementswege het mijnbouwkundig onderzoek ter hand te nemen, antwoordde de gouverneur, dat de aangelegenheid zijn volle aandacht heeft en de correspondentie daarover met den minister nog niet is afgeloopen

Uit het laatste, nog niet lang geleden ontvangen schrijven blijkt, dat bij Zijne Excellentie het voornemen bestond om binnenkort dienaangaande in overleg te treden met een deskundige, ten einde na te gaan wat in deze gedaan zou kunnen worden.

Over het onderwijs geeft het Voorloopig Verslag eenige gemeenplaatsen ten beste, die wij hier niet zullen herhalen.

Nu de betrekking van Geneeskundig Inspecteur spoedig zal openvallen, dringen de Staten — voor de zooveelste maal — met klem er op aan, een einde te maken aan den bestaanden toestand van combinatie der functiën van Geneeskundig Inspecteur en Chef van den militairen geneeskundigen dienst, waarbij de eerstgenoemde betrekking als nevenbetrekking wordt vervuld.

De gouverneur meent daarentegen, dat de praktijk de zeer vele voordeelen, zoo al niet de noodzakelijkheid, bevestigt van de plaatsing aan het hoofd van den geneeskundigen dienst in zijn geheelen omvang van één medicus. Van dezen gouverneur, die meermalen getoond heeft een open oog te hebben voor de volksgezondheid, verwondert het ons, dat hij het nadeel van de bedoelde combinatie niet inziet. De volksgezondheid maakt het dringend noodzakelijk, dat er een zelfstandig inspecteur optrede, die zijn geheele werkkracht daaraan kan wijden. Er is werk genoeg voor een vol persoon voor vele jaren. Op het gebied der hygiëne is er in Suriname veel, zeer veel, in te halen.

* * *

Tweede Kamer. Voorschot aan de R. K. missie in Suriname.

In het afdeelingsverslag over het wetsontwerp tot verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1915 en van het XIde hoofdstuk (Koloniën) der staasbegrooting voor datzelfde dienstjaar, wordt er aan herinnerd, dat in de Memorie van Toelichting wordt gezegd, dat voor het aan de Roomsch-Katholieke missie in Suriname te verleenen voorschot een rente van 3½ pCt., gelijkstaande aan de rente, welke de kolonie aan het rijk vergoedt voor kasvoorschotten, zal bedongen worden; voorts dat hierbij de mogelijkheid zal worden opengehouden tot verhooging van dezen rentevoet, wanneer het Rijk voor de kasvoorschotten eene hoogere rente in rekening brengt. De opmerking werd gemaakt, dat, nu het rijk zelf voor het geld, dat het opneemt, eene rente van 5 percent betaalt, aan de missie eveneens 5 percent in rekening behoort te worden gebracht. Gaarne zou men vernemen, dat dit geschieden zal.

Idem. Suppletoire Surinaamsche begrooting 1913.

Blijkens het afdeelingsverslag vroeg men inlichting omtrent de redenen, welke tot de late indiening van dit w.o. hebben geleid en werd de wensch uitgesproken, dat de minister maatregelen zou nemen ten einde herhaling van het gebeurde te voorkomen en dat hij aan de Surinaamsche ambtenaren, aan wie de overschrijding van den wettelijken termijn is te wijten, van zijne ontevredenheid over den loop van zaken zou doen blijken.

De talrijkheid der overschrijdingen van de begrooting gaf aan sommige leden aanleiding te betwijfelen, of men in Suriname zich wel beijvert zich van zoodanige overschrijding zooveel mogelijk te onthouden.

Gevraagd werd, waarom het noodig is geacht een commissie tot bestudeering en tot verzameling van gegevens betreffende de bestuursinrichting van Britsch-Guyana te benoemen, wie tot leden dier commissie zijn benoemd, wat het resultaat harer werkzaamheden is geweest en welk gevolg aan hare voorstellen is gegeven. Gaarne zag men het rapport der commissie aan de Kamer overgelegd.

Wederom werd aangedrongen op afschaffing van de bereden politie.

* * *

Aan „Suriname" van 30 April ontleenen we het volgende:

„In de Mining Journal (New York) van 27 Maart j.l. vonden wij een artikel van de hand van den heer J. B. Percival te Paramaribo over de ontdekking van Bauxite in Suriname (Saramacca bij de Jannepau Kreck).

Bauxite is een kleisoort. Daaruit wordt aluminium verkregen.

Tot nu was Frankrijk de voornaamste leverancier van Bauxite, maar door den oorlog is deze productie beperkt, althans voor het buitenland afgesloten. Hierdoor is een groote vraag daarnaar ontstaan in de Ver. Staten, met het gevolg, dat de prijs tot 40 dollar (ƒ 100) per ton gestegen is.

De heer Percival geeft van Bauxite de volgende verklaring in zijn artikel.

„Bauxite is een waterverzadigd aluminiumoxyde, vermengd met onzuiverheden......; tal van soorten komen voor, dikwijls zelfs in een begrensden omtrek. De voornaamste soorten in Hollandsch Guyana voorkomende zijn rood en wit. De roode soort is tamelijk compact en korre-

lig. De witte wordt gevonden in compacte massa's, welke spoedig doorbreken.

De ontdekking werd in Sept. 1914 gedaan door den heer Pay, een ingenieur. Hij vond het mineraal in een heuvelketen langs de Saramacca-rivier De afzetting kan gemakkelijk bewerkt worden, aangezien het vervoer van het mineraal zonder bezwaar geschieden kan in schepen met geringen diepgang, welke langs den oever der rivier kunnen aanleggen.

De scheikundige ontleding van het Bauxite toont een hoog aluminiumgehalte aan."

Wij hopen dat de heer Pay het mineraal ook bewerken zal en dat de onderneming zal betalen.

* * *

Uit Suriname wordt ons toegezonden een publicatie, die ons tot dusver onbekend was:

„Maandboek Excelsior, gewijd aan Landbouw, Fabriekswezen, Vereenigingseven, Drankbestrijding, Oorlogsgedachten." Redacteur uitgever Joh. C. Marcus. Na de kennisneming van meerdere nummers, zullen wij op dit maandboek terugkomen.

* * *

Wij maakten kennis met een „Gidsje voor de afdeeling volkenkunde" (Mei 1915) van het Museum voor land- en volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam.

In dit met vele interessante kiekjes verluchte boekje is ook opgenomen, last but not least, een zeer mooi kiekje van vier „Karaïben-meisjes, Benedenlandsche Indianen, Suriname". De meisjes mogen er zijn!

* * *

In de „Wetenschappelijke Bladen" van Februari 1915 vonden wij een korte mededeeling over de behandeling van wonden met kunstmaagsap.

„Als kunstmaagsap wordt water gebruikt, waaraan 0.1 à 0.2 pct. zoutzuur en 1 à 5 pct. pepsine was toegevoegd. In dit vocht werd de wond gebaad of het verbandgaas er eerst in ondergedompeld. Door dit kunstmaagsap werden de wonden zéér snel gereinigd, zoo snel zelfs, dat in eenige gevallen, waarin men reeds tot amputatie besloten had, het veroordeelde lid nog kon worden gered."

Zouden de Surinaamsche geneesheeren niet de proef kunnen nemen of papajabladeren (larica papaya) denzelfden dienst kunnen bewijzen? Men kent het gebruik dat de Surinaamsche keukenmeiden van deze bladeren maken.

Curaçao.

De Curaçaosche couranten geven een opgave van den regenval gedurende de maand Maart j.l. en vermelden daarbij:

Deze is normaal, zooals we dat hier op Curaçao gewend zijn: iets meer dan niets. Maar in de tweede helft van April is er in een paar buiten wel tienmaal meer gevallen dan gedurende de heele maand Maart.

De „Amigoe" van 1 Mei j.l. schrijft dan ook:

„We kennen Curaçao niet meer. De maand Mei is werkelijk voor ons droog eiland de bloemenmaand geworden, alles staat heerlijk en frisch. 't Is nu een weelde, het malsche jonge groen te bewonderen. Wat zou Curaçao prachtig zijn, als het wat meer regende!

Aangelokt door de vele regens is men, zoo waar, hier en daar aan het planten gegaan. Mais kan er dit jaar van deze planterij nog niet geoogst worden. Maar zoo 't zaad ontkiemt en uitspruit, kunnen in Augustus—September de groene bladeren gesneden worden als veevoeder en dan maakt de plant den gewonen regentijd veel beter door en geeft grooter kans op oogst.

Als er nu maar plantzaad was van „kleine mais" voor Curaçao en „siete seman" voor Aruba!"

* * *

In No. IV van „Rondom de Nieuwe Begrooting" der „Amigoe" wordt de noodzakelijkheid aangetoond van de opleiding van een derden loods en lezen wij verder:

„De ondervinding is de beste leermeesteres.

Niemand zal durven ontkennen, dat de invoering van een motorboot voor den loodsdienst een goede maatregel is geweest. Nu heeft echter de ondervinding bewezen, dat de motorboot, die thans in gebruik is, te zwak van kracht is als sleepboot, en te licht op het water drijft als loodsboot. De hulp van den motor is meermalen noodig geweest voor zwaardere schepen dan waarop gerekend was, en bij 'n beetje ruwe zee dans de motorboot zoo hoog op de golven, dat de loods over de reeling der stoombooten heen op het dek kan springen. Dat dergelijke krachttoeren gevaarlijk zijn, ziet een ieder aanstonds in; er worden niet veel stooten vereischt om de loodsboot te pletter te staan tegen den stoomer.

Het aan boord gaan wordt op die manier levensgevaarlijk.

Nu er mettertijd toch een motorbootje noodig is voor de havenpolitie, zou er voor den loodsdienst wel een zwaardere boot besteld kunnen worden.

Ook nog om andere reden.

Een haven als Curaçao, die een wereldhaven in 't klein wil wezen, mag toch niet blijven zonder de allereerste hulpmiddelen voor redding van in nood verkeerende schepen. Het is prachtig mooi, dat bij de stranding der „Boulogne" en nu weer bij het vergaan der „Olimpia" (een oude Colombiaansche schoener, die tegen de rotsen van Noordkant verbrijzeld werd, en waarbij vier personen der bemanning verongelukten), het oorlogsschip werd uitgezonden tot redding.

Maar 't is alweer bloot toeval, dat het oorlogsschip in de haven lag, toen er hulp noodig was.

Het had op Aruba of Bonaire kunnen zijn, of voor een wijle geheel en al afwezig. En dan?

Moet het Gouvernement dan gaan vragen aan in de haven liggende schepen, of zij behulpzaam willen zijn? Voor een haven, midden in zee gelegen, is het toch niet te veel geëischt, dat zij is ingericht tot het verleenen van de allereerste hulp bij stranding van schepen of tot redding van de bemanning van verongelukte vaartuigen.

Een flinke, zwaardere loodsboot zou voor dat doel kunnen dienen. Daar ongelukken tot de uitzonderingen behooren, zou de loods het op zulk een ongeluksdag maar met een roeiboot moeten stellen.

De reddingsbrigade zou gevormd kunnen worden uit de havenpolitie, evenals het brandpiket dit wordt uit het garnizoen. De politie moet immers toch al tegenwoordig zijn bij de redding.

Evenals het garnizoen de beschikking heeft over een brandspuit en andere bluschmiddelen, ofschoon er op Curaçao maar hoogst zelden brand is, evenzeer zou de havenpolitie de beschikking moeten hebben over een flinke reddingsboot en de noodige reddingsmiddelen. De havenpolitie zou dan ook geoefend kunnen worden in het reddingswezen.

Wanneer de havenpolitie daarvoor zou zijn aangewezen, zouden we vanzelf ook de verantwoordelijke personen hebben, die bij het vernemen van een stranding of schipbreuk aanstonds toesnelden om hulp te bieden.

Nu wordt het aan het toeval overgelaten, of er iemand menschlievend genoeg is om uit eigen beweging hulp te bieden. Dat mag toch niet! Het gaat om menschenlevens!"

* * *

Haalden wij de vorige week uit de „Vrijmoedige" het slot aan van een Ingezonden stuk van den heer D. de Marchena Jr., betreffende het oordeel van Prof. Kraus over het onderwijs op Curaçao, in hetzelfde blad van 22 April j.l. staat een verweer daartegen door „Een onpartijdige", die o.m. de opmerking maakt:

„En als professor Kraus, alleen omdat hij geen specialiteit op onderwijsgebied is, geen juist oordeel kan vellen over het onderwijs in onze kolonie, hoe kan dan de heer de M., die geen paedagoog is en de verstandsontwikkeling niet bezit, die men den professor niet met recht ontzeggen kan, wel gerechtigd zijn, een oordeel daarover uit te spreken en het ex cathedra te veroordeelen?

Voorts wil de heer de M. de gebrekkigheid van ons bijzonder onderwijs bewezen hebben door het feit, dat bij dienstnemingen bij het garnizoen, de marine, enz. blijkt, dat weinigen — slechts 30 pCt. — hun naam kunnen teekenen. De heer d. M. plaatse voor de klassen eener school onderwijzers van de bevoegd- en geschiktheid van Pestalozzi e.a., maar late, zooals dit hier het geval is, de leerlingen daarvan, ten gevolge van de armoedigheid hunner ouders, wegens gebrek aan schoenen, kleeren, ja zelfs aan voedsel, de school hoogst ongeregeld bezoeken, ja soms maanden achtereen daarvan wegblijven, en stelle dan in 't licht — wil ik zien — de schitterende resultaten, die het verstrekte onderwijs opgeleverd heeft! Het verdient werkelijk bewondering, dat de onderwijzers der bijzondere scholen alhier, ondanks alle moeilijkheden, die zij in de uitoefening van hun taak ondervinden, toch nog resultaten van eenige beteekenis verkrijgen!"

* * *

In de bladen der jongste O.-I. mail lezen wij, dat ook te Batavia een commissie is ingesteld onder den naam van „Nederlandsch-Indisch Steun-Comité Curaçao", waaraan de zorg is opgedragen voor de inzameling van gelden ten behoeve van den noodlijdenden in de kolonie Curaçao, onder voorzitterschap van den heer W. J. Coenen, lid van den Raad van Nederlandsch-Indië.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Satyre. Onder de „Vuurvliegjes" in de „Doenia Bergerak" vermeldt Togok het volgende: „G. B." Een stekelig insect ditmaal. Een klein gezelschap van Javanen, al of niet „rijp", dat doet er niet toe. Het gesprek liep over den politieken toestand van het vaderland. Een van het gezelschap bracht ter sprake de weldra uitkomende courant „Goentoer Bergerak". Dat kan vermakelijk worden, zei hij; „Goentoer Bergerak" is bij verkorting „G. B.", waaruit ook gelezen kan worden: Gouvernements Besluit. Stel je voor, dat ik aanhaalde G. B. dd. toen en nummer zooveel. Ik zou de menschen den doodschrik op het lijf jagen...... Algemeen gelach. Ik verliet het gezelschap zonder groet, mij deed het pijn de besluiten van Kandjeng Gouvernement te hooren noemen in één adem met het snertblaadje „Goentoer Bergerak", want loyaal en oranjegezind is Togok.

De zaak-Darna. De Hollandsche zoowel als de Maleische bladen in N.-I. hebben bereids kolommen vol aan deze zaak gewijd, zoodat wij — aldus de redactie van de „Goentoer Bergerak" — de veronderstelling mogen uitspreken, dat vrijwel alle lezers van dit weekblad daarvan op de hoogte zijn, n.m. dat de eisch van den Officier van Justitie is: 14 dagen gevangenisstraf; de Raad besliste 3 dagen, terwijl beklaagde, die zich niet bewust is een daad te hebben gepleegd met het oogmerk op te hitsen en op te ruien, hooger beroep heeft aangeteekend. Het Hooggerechtshof zal hierin dus alsnog te beslissen hebben. Daarna zal Darna over zijn zaak een brochure uitgeven in het Hollandsch en 't Maleisch. (De prijs per boekje zal nader worden bekend gemaakt). De opbrengst daarvan zal worden gestort in de kas van den I. J. B. *) na aftrek der drukkosten.

Naar aanleiding van de vervolging dezer zaak, waarover nog steeds met bitterheid onder Inlanders wordt gesproken, schrijft Boedi Koesoemo 't volgende: Ik ben een hater van persdelicten en ik zal dan ook trachten niet in conflict te komen met de justitie. Ik ben een vijand van rassenhaat. Ik zal ook trachten geen haat te zaaien en alles, wat aanleiding kan geven tot rassenhaat, zal ik pogen uit den weg te ruimen. Met deze gedachte in mijn hoofd schrijf ik dit stukje. Maar men vergeet dan, dat de vervolging niet geschiedde wegens de gepubliceerde feiten. Zijn deze juist, dan is er inderdaad iets onredelijks in. De vervolging gaat echter tegen de verwaarloozing van den goeden toon en van den goeden vorm, welke door de pers moeten worden betracht. (Het gaat om den geest van D.D. die in Darna is gevaren, teekent de redactie van de „G. B." aan). Wat bedoelt men echter met den toon en den vorm? Is het soms omdat het artikeltje

*) Inlandsche Journalisten Bond.

met de woorden „Maar een Javaan" begint? In welk opzicht is het buiten den goeden toon? Ik zie er geen slechtheid van toon in. Het is echter mogelijk, dat de Westerling aan de woorden „geen goeden toon" een andere beteekenis hecht dan de Oosterling. De heeren rechters begrijpen heel goed, dunkt mij, dat 't volstrekt niet in de bedoeling van Darna Koesoemo heeft gelegen rassenhaat te zaaien. Uit zijn pleidooi was duidelijk op te maken, dat Darna daaraan volstrekt niet gedacht heeft. Zijn schuld ligt dus alleen in de mogelijkheid, dat de lezers van de „Goentoer" zijn onschuldige artikeltje verkeerd zouden kunnen opvatten. Dit is, naar onze bescheiden meening, geen ernstig misdrijf, een gevangenisstraf „waardig." Er bestaat o.i. slechts éene straf, die op zijn „misdrijf" toepasselijk is, n.l. laat Darna zijn bedoeling in hetzelfde blad, waarin hij zijn artikeltje heeft geplaatst, nog eens duidelijker uiteen zetten, opdat de lezers die niet meer verkeerd kunnen begrijpen.

De redactie van het blad teekent daarbij aan: Te veel eer aan de justitie en de tegenpartij, mijn waarde. In ons zwijgen ligt onze trots.

Emancipatie. De „vooruitgang" onder de vrouwen van Inlandsche ambtenaren heeft op een plaatsje, dat Si Doerhaka in de „Pembrita Betawi" met T. aanduidt, volgens hem, onrustbarende afmetingen aangenomen. Niet alleen de getrouwde vrouwen, maar ook de jonge meisjes komen thans op plaatsen, vereenigingslokalen, enz., waar vroeger slechts mannen te zien waren, de vrouwen niet werden toegelaten en zij ook fatsoenshalve niet wenschten te verschijnen. Zij kaarten, spelen domino of schaak met de mannen en werpen de oude gebruiken van fijne vrouwelijkheid over boord. Als vader en moeder aan jonge dochters den raad geven om aan deze samenkomsten liever geen deel te nemen of zich in den omgang met mannen te beperken, dan krijgen zij te hooren, dat zij uit de oude doos zijn, niet weten wat onder de rechten en plichten van de Kaoem Moeda verstaan moet worden. De hedendaagsche vrouw behoort tot het moderne geslacht, wordt dan uitgeroepen! Ook zij mogen en moeten meedoen met alles, wat aan de mannen geoorloofd is. Doerhaka vindt echter, dat dit in strijd is met zijn Godsdienst en onze oude landsgebruiken en ook met wat onder waren vooruitgang verstaan moet worden. Het deelnemen van de vrouw aan allerlei vereenigingen acht hij uit den booze, in strijd met de voorschriften van den Godsdienst en een grove verachting van den wil van den profeet. Wie zich verzet tegen Gods beschikking, zoo besluit hij, mist alle vrouwelijkheid en zal nooit den waren vooruitgang der vrouw bevorderen.

De „Tjahaja Hindia" schrijft:

Soetan X, een Gouvernementsambtenaar met vooruitstrevende ideeën, had zijn eenigst kind, Siti Sawiah, naar de Europeesche meisjesschool gezonden. Siti Sawiah droeg de Europeesche kleeding en nam alle gewoonten van hare medeleerlingen aan. Was dit al een doorn in het oog van de familieleden, het zou nog erger worden. Toen Siti Sawiah den huwbaren leeftijd bereikte, kwam men Soetan X beduiden, dat het nu tijd werd zijn dochter thuis te houden (di koeroeng = opsluiten), want dat hij nu al genoeg besproken werd door de Inlandsche gemeente als iemand zonder adat en zonder godsdienst. Soetan X stoorde zich niet aan zijn raadgevers en liet zijn dochter, die zich voorbeeldig ontwikkelde, lichamelijk zoowel als geestelijk, de school afloopen. De familie stak de hoofden bij elkaar en trachtte de moeder over te halen, Siti Sawiah uit te huwelijken als derde vrouw, aan iemand van 40 jaar. Intusschen had Siti Sawiah de school afgeloopen en het hoofd der school schreef aan Soetan X, dat het jammer zou zijn, als zijne intelligente leerlinge hare studiën niet voortzette en raadde den vader aan, zijn dochter naar Batavia te zenden om daar de burgerschool te doen bezoeken. De gelegenheid bestond om ter plaatse het admissie-examen te doen.

Siti Sawiah deed examen, slaagde en Soetan X besloot zijn dochter naar Batavia te zenden. Dit was een comble; men schold Soetan X een Kafir, een zedeloos mensch, iemand, die zijn godsdienst, zijn adat verloochende, enz. en de familie brak met hem. Soetan X bleef onverzettelijk; doch kort vóór het vertrek, toen alles al in gereedheid was, werd hij ziek en stierf.

„Wat van Siti Sawiah in de handen van hare familie terecht kwam, behoef ik hier niet te vertellen", aldus eindigt de schrijver.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Nieuws uit China. Naar wij uit de „Asia Ah Poa" vernemen — alzoo de „Perniagan" — heeft de revolutionnaire partij in China een groote som gelds ontvangen van een buitenlandschen staat, wiens naam wij niet behoeven te noemen. De lezer kan wel gissen welk land bedoeld wordt, n.l. dat er steeds op uit is, om met behulp der revolutionnairen de Chineesche Republiek omver te werpen en nu ook met dit doel die gelden hoopt aangewend te zien. Eerstgenoemd blad deelt tevens mede, dat Sun Yat Sen tal van agenten naar de verschillende provincies van China gezonden heeft, ruim van de noodige geldmiddelen voorzien, om de kosten ter bereiking van bovenbedoeld oogmerk te kunnen bestrijden. Het arbeidsveld, waar de meeste kracht moet aangewend worden, wordt geacht te zijn de provincies Kwantung, Chekiang, Hiangsu en Kweichow, alwaar aan de agenten meer dan 100000 dollars moet zijn gegeven. De provincies Kiangsi, Tukian en andere worden beschouwd van minder belang te zijn, maar ook daarheen zijn agenten gedirigeerd, die evenwel over minder fondsen te beschikken hebben. Sun Yat Sen moet met behulp van Mr. Iwasaki en Mr. Okura een fonds opgericht hebben, dat in verbinding met een zekere maatschappij, de plannen van Sun Yat Sen moet helpen uitvoeren. Ook spionnen worden door hem naar China gezonden, tot dusverre, voor zooverre bekend, twee in getal, één voor Peking en één voor Tientsjien, om de militaire autoriteiten te bespionneeren. Ook zij moeten trachten de hooggeplaatsten in den lande te bewerken tot deelneming aan een opstand aan de zijde der revolutionnairen. De Sin Chung Hui Po, een ander Chineesch blad, dat ook door de „Perniagan" wordt aangehaald, begrijpt niet, dat de Chineezen, als zij hun zinnen nog bij elkaar hebben, nog willen luisteren naar de lokstemmen van Japan, daar toch gebleken is, dat dit land 't niet goed met China meent en dus in deze zaak geen andere bedoeling heeft dan met het bewerken van een opstand eigen voordeel te behalen ten koste van het Chineesche volk. Om wezenlijke hervormingen tot stand te brengen heeft China Japan niet noodig en 't ware beter dit land niet te hulp te roepen. 't Is niet aan te nemen, dat de Chineezen zich als slaven zullen laten gebruiken door de Japanners, om daardoor China's ondergang te helpen bevorderen. Hun liefde voor het vaderland zal hen daarvan weerhouden. Japan wil van de gelegenheid profiteeren, dat de Europeesche Staten door den grooten oorlog in moeilijkheden gewikkeld zijn, om in het Oosten in troebel water te kunnen visschen. Zonder deze oorlog zou Japan China wel met rust gelaten hebben.

De Toa Pekong. Bij de maleman (feest) ter herdenking van de Goan Siang, hebben de Chineezen te Bandong gedurende twee avonden de Toa Pekong door de stad laten ronddragen, met de noodige geur en plechtigheid, ter eere van den heilige niet alleen, maar voornamelijk om voor de Chineezen in deze moeilijke dagen voorspoed af te smeeken. De tijden zijn duur, veel armoede wordt geleden, doordat men met moeite aan den kost kan komen. Handel en vertier staan stil. Groot was de deelneming, even groot de gestelde verwachting. Maar helaas, vier weken zijn sedert verloopen en nog verkeeren de meeste Chineezen in even kommervolle omstandigheden. Een bewijs te meer, meent het blad, dat men geen geloof moet hechten aan den zoogenaamden „zegenrijken" invloed van den Toa Pekong. Onbegrijpelijk is 't, dat er nog zooveel menschen aan gelooven. Voor de betrokken personen, die dezen optocht georganiseerd hebben, heeft nu de onbevredigde uitkomst een minder aangenaam gevolg gehad; althans voor één daarvan. De heer Tan E. n.m. kreeg eenige dagen na den afloop tal van ongefrankeerde en anonieme brieven, waarin hij uitgescholden en beschuldigd werd van ten eigen voordeele deze Toa Pekong-optochten op touw te hebben gezet, om voor zijn naam en zijn negotie reclame te maken. Nu is genoemde Tan E. een brave kerel, die misschien wat onhandig is geweest, maar verdiend heeft hij het anoniem geschrijf niet, waarvan hij geen notitie had moeten nemen. De ongefrankeerde brieven had hij niet moeten accepteeren. Hierover ontsticht, heeft hij eenige dagen later plakkaten op verschillende punten van de Chineesche wijken laten aanbrengen, waarin hij de anonieme schrijvers op zijn beurt de huid vol scheldt en hen uitdaagt hem persoonlijk hunne grieven kenbaar te maken. Zij hebben er natuurlijk niet aan voldaan, maar den volgenden dag de plakkaten van de muren afgescheurd.

Woekerhandel. De „Tjhoen Tjhioe" verhaalt o.m. daarvan het volgende: Het is niet meer dan plicht, dat men in het leven voor zijn dagelijksch brood werkt en het is niet meer dan billijk, dat men nog meer tracht te verdienen om zich een kapitaal te vergaderen. En doet men dit op eerlijke wijze, niemand zal dit kwalijk nemen. Integendeel men verdient dan den lof en de waardeering van zijn medemenschen. Maar als men dit doet door andere menschen te benadeelen, dan verdient zoo'n handelwijze de diepste verachting. Ik zal — alzoo de schrijver — met een voorbeeld duidelijk maken wat ik bedoel. Te dezer stede (Soerabaja) woont een oud luitenant onzer natie, die gewoon is de menschen, de in tijdelijken geldnood verkeeren, uit den brand te helpen. Dit helpen op zich zelf zou een verdienstelijke daad geheeten mogen worden, als hij daarbij niet een te hooge rente eischte. Als die rente de 50 pct. te boven gaat, dan is dat wat wij noemen woeker. De gewoonte is, dat iemand voor een leening van ƒ 100.— zoogenaamd ƒ 20 rente betalen moet. Deze rente wordt dan reeds te voren van het uitgeleende kapitaal door den geldschieter ingehouden, zoodat de leener maar ƒ 80.— in handen krijgt. De schuld moet hij in 10 maanden met ƒ 10 's maands betalen. Goed uitgerekend betaalt hij 70 pct. En dit noemt men hulpverstrekking! Als deze ex-officier ƒ 20000 uitleent, kan hij op deze wijze een voordeel van $200 \times ƒ\,70 = ƒ\,1400$ is één jaar betrekken. In 10 jaren kan hij zich een paleis bouwen en zijn dochter op luisterrijke wijze uithuwelijken, maar dit alles met het geld, den armen afgeperst

Met den verkoop van onuitgeloste pandgoederen worden door de pandhuishouders (meestal Chineezen) ook schandelijke winsten gemaakt. Deze goederen, waarvan de renten niet betaald worden, zijn reeds van te voren onderhands verkocht en worden voor eigen rekening overgenomen voor het geleende bedrag, vermeerderd met de onbetaalde rente. Op deze wijze kwam een ex-luitenant op goedkoope wijze aan goud- en zilverwerken en de noodige juweelen. Vele van die soort bloedzuigers zijn onder onze „beschaafde" landgenooten te vinden, zoo besluit het blad.

Van Vreemde Koloniën.

Z.-W. Afrika.

Wanneer de Britsche berichten behaalde voordeelen weergeven, moet men deze met omzichtigheid aan de werkelijkheid toetsen. Het succes in Z.W. Afrika behaald schijnt dien toets te kunnen doorstaan, daar is in korten tijd veel bereikt. Het was moeilijk om den krijgstocht te beginnen door den afval van Maritz, die zooveel treurigs na zich sleepte, maar eenmaal begonnen, verliep alles vlot. De val van Windhoek, de hoodstad der Duitsche kolonie, was zeker niet zoo spoedig verwacht. De eerste minister, tevens opperbevelhebber, generaal Botha, de minister van oorlog, tevens bevelhebber van de zuid. legerafdeeling, gen. Smuts, hebben aan G. Brittanië een dienst bewezen, die van te meer beteekenis is, omdat omtrent de medewerking van de Z. Afrikaansche kolonie bij den aanvang van den oorlog geenszins zekerheid en eenstemmigheid bestond. De Engelsche bladen vermelden dan ook niet zonder bijbedoeling speciaal, dat generaal Myburgh en de kolonels Mentz en Alberts, die met Botha hun intocht in Windhoek hielden, allen van Nederlandschen stam zijn.

Onder de aanvoerders, die overigens een hoofdtaak vervulden, staan de kolonels Berranjé, van der Venter en Sir Duncan Mackenzien vooraan.

Een groot gedeelte der expeditie-troepen is huistoe gezonden. Bij zijn toespraak aan de terugkeerende bereden afdeelingen, herinnerde Smuts aan de onrustbarende geruchten, die in het begin van den oorlog in omloop kwamen over reusachtige toebereidselen van de Duitschers, die o.a. honderden kanonnen zouden hebben opgesteld in de uitgestrekte woestenijen. Het waren meerendeels praatjes zonder grond gebleken.

In een legerorder heeft generaal Botha zijn groote waardeering uitgesproken voor den voortreffelijken geest, die alle troepen heeft bezield, ook daaruit blijkt, dat hij den eigenlijken veldtocht als beëindigd beschouwd, nu de hoofdstad, de voornaamste andere steden, de zeehavens en de meeste D. spoorwegen in handen der Unie-troepen zijn.

Toch mag hieruit niet worden opgemaakt, dat er nu ten volle vrede is. Zoo hebben de D. in den nacht van 17 Mei een aanval gedaan op een patrouille van de Noord-Rhodesia-infanterie, waarbij wederzijds betrekkelijk zware offers vielen.

Evenmin mag uit die toonen van eenheid in de Z. Afrikaansche Republiek de gevolgtrekking worden gemaakt, dat alle Afrikaanders verzoend zouden zijn met de politiek van Botha. Wie het verslag heeft gelezen van de l.l. Zaterdag te Amsterdam gehouden vergadering van de Nederl. Zuid-Afrikaansche Vereeniging, zal vernomen hebben, dat er bij de Afrikaanders, die in ons land toeven, geenszins onverdeelde bewondering bestaat voor de politiek, waardoor het verdwijnen van den invloed der Hollandsche traditiën dreigt.

Zou het waar zijn!

La Union, het hoofdblad van Valparaiso, geeft een van 14 November gedagteekenden brief van een Duitsch militair, die bij Yperen stond, aan een familielid; daaraan is het volgende brokstuk ontleend.

Toen zagen wij eenige lijken liggen. Zij waren van Hindoes, op het slagveld achter gelaten. De andere lijken, zoowel van vriend als van vijand, waren begraven, maar deze had men laten liggen, alsof zij van wilde beesten waren, bestemd als voedsel voor de raven. Dit feit is vol beteekenis. Hier voelden wij voor het eerst afschuw, vooral daar wij op hun gelaat de laatste trekken van woede en haat nog konden onderscheiden. Men kon duidelijk zien, dat zij hadden willen strijden tot den dood. Zelfs als zij gewond zijn vechten zij tot het uiterste door, zooals gewonde wilde dieren. Hun wordt dan ook geen kwartier gegeven. Wij ontvingen de order elken Hindoe af te maken door een kogel of met de bajonet, gewond of niet, en wij hadden gelegenheid dit bevel reeds tot uitvoering te brengen.

Welk gevaar bedreigt het Suez-kanaal?

De strijd aan en om het Suezkanaal leek op een sisser te zijn uitgeloopen. Nu is plots een omzendbrief van de Porte aan de bevriende en onzijdige mogendheden als een onheilspellende duikboot aan de oppervlakte verschenen.

Overwegende, dat de Britsche regeering haar verplichting, krachtens de Conventie van 1888, om in het Suezkanaal geen oorlogsschip te doen verblijven, niet is nagekomen, ja zelfs het kanaal versterkt heeft, terwijl de Fransche regeering vijandelijke troepen in Egypte heeft geland, acht het Ottomaansche keizerrijk zich genoodzaakt militaire maatregelen tot verdediging van zijn gebied in Egypte te nemen en de vijandelijkheden ook tot het Suez-kanaal uit te breiden.

Volgt hieruit nadeel voor onzijdige schepen en hun lading, dan werpt de Porte de verantwoordelijkheid daarvoor op Engeland en Frankrijk terug.

Wat voert de sultan in het schild? Troepen zijn reeds opgetreden aan 't kanaal. Van beide zijden is 't kanaal al eens overschreden. Hiervoor zou de waarschuwing dus als mosterd na den maaltijd komen. Er zijn onverwacht duikbooten van D. maaksel verschenen in de Adriatische zee, in de Dardanellen, zou er ook een op weg zijn naar de Roode Zee?

Door de inmenging van Italië in den oorlog, heeft de aantrekkelijkheid van een reis door de Middellandsche Zee al aanmerkelijk veel verloren, als daarna nog duikbootgevaar er bij komt, zal van de aantrekkelijkheid voor de meeste passagiers niets meer overblijven. Het is wel zaak voor onze regeering, ten deze nadere voorlichting te vragen.

Vriendentwist.

De bekende Canadeesche nationalist en anti-imperialist H. Boerassa, had in zijn blad „Le Devoir", dat te Montreal verschijnt, durven beweren, dat Italië zich om zelfzuchtige redenen in den oorlog had gemengd.

Dit kwam het nationaliteitsgevoel van de 3000 Italianen, die te Montreal wonen, blijkbaar te na, althans zij liepen te hoop voor het gebouw van het blad, gingen er geducht te keer en sleepten den inboedel op straat. Politie te voet en te paard moest er bij te pas komen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Encyclopaedie van Ned. West-Indië.

De verschijning der West-Indische Encyclopaedie, onder redactie van Dr. H. D. Benjamins, oud-inspecteur van het onderwijs in Suriname, en Joh. F. Snelleman, directeur van het Volkenkundig Museum te Rotterdam, gaat zeer geregeld door. Thans is de 7e aflevering uitgekomen (Ipomoea-Lepadidae). De volgende artikelen zijn min of meer uitvoerig bewerkt: Israëlietische gemeenten. — Jooden Savane. — Journalistiek. — August Kappler (een Duitscher, die veel over Suriname geschreven heeft). — Katoen. — Klimaat. — Koffie. — Kokosnoot. — Kon. West-Indische maildienst. — Krijgsmacht. — Abraham Krijnssen. — Lacertillia (hagedissen). — Landbouw. — Landmeten en landmeters.

De dierenwereld van Insulinde.

Van J. Hendrik van Balen's werk: De Dierenwereld van Insulinde in woord en beeld, het eerste boek over onze Oost-Indische dieren, verscheen aflevering 22. Ze bevat het slot der beschrijving der talrijke duivensoorten en maakt een aanvang met die der roofvogels.

Ook deze afl. is fraai geïllustreerd, waarvoor de uitgever, J. J. C. van der Burgh te Deventer, een woord van lof verdient.

Koloniaal Landbouw-Museum.

Hebben de dagbladen verleden week uitvoerig melding gemaakt van de plechtige opening van het Koloniaal Landbouw-Museum te Deventer, Eigen Haard van 29 Mei brengt het eerste gedeelte eener beschrijving van de wijze, waarop dit museum tot stand is gekomen en van de inrichting en de bestemming der verschillende lokalen. Het geïllustreerde artikel is geschreven door Dr. H. H. Zijlstra Fzn.

Woningtoestanden in Ned.-Indië.

Den 12en April j.l. hield de heer D. J. A. Westerveld voor de leden van het Indisch Genootschap eene voordracht over het onderwerp: Woningtoestanden en woningverbetering in Nederlandsch-Indië, waarbij de heer H. F. Tillema eenige op het onderwerp betrekking hebbende lichtbeelden en kaarten liet zien. De tekst dezer voordracht is thans in druk verschenen, vermeerderd met een aantal reproducties der vertoonde beelden.

De heer Tillema geeft zich veel moeite en zeer veel kosten, om de aandacht te vestigen op de slechte woningtoestanden, vooral onder de Inlanders, in Indië. Over pl.m. 2 maanden zal van zijn hand verschijnen het 1e deel van een werk getiteld: „Over 't vraagstuk van het wonen in Kromo's groote land", welk prachtig geïllustreerd geschrift niet in den handel wordt gebracht, doch voor belangstellenden gratis verkrijgbaar is. Reeds heeft de schrijver van het 1e hoofdstuk eenige exemplaren laten voordrukken en die aan de pers doen toekomen. Ook wij ontvingen er een in hartelijken dank, en rekenen ons gaarne tot de in deze hoogst belangrijke aangelegenheid bizonder belangstellenden.

Over rijstboorders.

Door het departement van landbouw, nijverheid en handel is een nuttig boekje uitgegeven, van de hand van dr. K. W. Dammerman, over „Rijstboorders" en hunne bestrijders.

Toegelicht door verschillende afbeeldingen en door een gekleurde wandkaart wordt een overzicht gegeven van de werking van dezen vlinder en de middelen, aangegeven ter bestrijding van deze schadelijke insecten. (Java-Bode).

Een boek over de Lampongs.

Naar wij vernemen is er over dit in de laatste tijden nogal besproken gewest een boek in bewerking, dat in hoofdzaak de resultaten van economisch en volkenkundig onderzoek zal bevatten. Het boek wordt samengesteld door dr. R. Broersma, in den trant ongeveer van zijn werk over het gewest Besoeki.

Wij ontleenen dit berichtje aan de Java-Bode en vragen of het samenstellen en publiceeren van gewestelijke monographieën eigenlijk niet meer op den weg ligt van het Encyclopaedisch Bureau teBatavia. Er is op dit gebied nog zoo heel veel te doen. Wij willen niet ontkennen, dat het tot nu toe door dat Bureau geleverde hoogst nuttig is, maar publicatiën als de gambircultuur in de Buitenbezittingen, de pepercultuur in de Buitenbezittingen en de handel van Ned.-Indië enz., zouden o.i. evengoed kunnen zijn uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel.

Het koopen van geld door de Papoea's.

In de jongste aflevering van het Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur, schrijft de heer W. Frijling onder het opschrift „Geld als handelswaar":

Met ingang van 1912 werd in Noord- en West-Nieuw-Guinea voor de inheemsche bevolking de heffing van een directe belasting ingevoerd. In den aanvang beperkt tot de meer nabij onze bestuursvestigingen gelegen streken, breidt het belastinggebied zich, naar mate onze bestuursinmenging toeneemt en de bestuursmiddelen vermeerderen, geleidelijk uit.

Moest men zich aanvankelijk in de primitiefste streken, waar geld òf in het geheel nog niet bekend was, òf het gebruik daarvan nog weinig ingang gevonden had, met betaling der belasting in producten tevreden stellen, het spreekt van zelf, dat ons Bestuur er zich op toelegt, om van lieverlede de betaling in geld te doen geschieden, deels omdat de administratie en verantwoording daarvan zooveel gemakkelijker is, maar niet minder omdat algemeen gebruik van ons ruilmiddel een noodzakelijke stap is in den ontwikkelingsgang, die de Papoea'sche maatschappij moet door maken.

Om nu aan dien aandrang van ons Bestuur te kunnen voldoen, ziet de bevolking zich in meerdere streken genoodzaakt om, alvorens hare verplichtingen jegens den fiscus te kunnen nakomen, middels hare producten dan wel middels hare ruilmiddelen, veelal bestaande in lappen blauw katoen, zich het benoodigde geld te verschaffen, hetgeen zij karakteristiek „beli doewit" noemt. Zij gaat dus „geld koopen". Het geld beschouwt zij niet als ruilmiddel, maar is naar hare opvatting een door ons gewild handelsartikel

Het spreekt van zelf, dat de handelaren van deze omstandigheden gebruik maken om hun geld duur aan de Papoea's te verkoopen, en deze dus van hunne producten of ruilmiddelen een grootere geldswaarde moeten afstaan, dan het bedrag hunner belasting beloopt. Nadeelig voor den gang van zaken is zulks geenszins. Hoe meer de bevolking in dezen door de vreemde handelaren „geknepen" wordt, hoe eerder zij het belang van het overnemen van ons ruilmiddel zal gaan begrijpen. Men moet nu eenmaal door schade wijs worden. De bevolking moet dit ontwikkelingsstadium doormaken, en op den duur moet daaruit wat goeds voortvloeien. Het is noodig, om van de Papoea's menschen te kunnen maken.

De kat in het bijgeloof der bewoners van den Indischen Archipel.

In het bijgeloof der inlanders van onzen Archipel wordt vaak aan bepaalde dieren eene bijzondere, eene bijgeloovige beteekenis toegekend. Vooral zijn het de tijger, slang, krokodil, hagedis, vuurvlieg, aap, hond en kat, die door onze inlanders om eigenaardige redenen worden vereerd of gevreesd.

Dr. J. Kleiweg de Zwaan, die reeds eerder studies schreef over den aap en den hond, respectievelijk in het Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijkskundig Gen. en Indische Gids, vraagt thans in de Mei-afl. van „Vragen van den Dag" voor de kat

aandacht. Al lijkt ons de keuze der tijdschriften, waarin Dr. De Zwaan zijn publicatiën vastlegt, eenigszins zonderling, moet gezegd worden, dat deze schrijver door zijn ethnologische studiën van de stammen des Indischen Archipels zeer nuttig werk verricht en blijken geeft van zeer groote belezenheid op dit gebied.

Europeesche kolonisatie in de tropen.

Bovengenoemd Nr. van „Vragen van den Dag" bevat een overzicht eener studie van Prof. Kohlbrugge (te Utrecht) over Europeesche kolonisatie in de tropen, in „Naturwissenschaften 1914".

De schrijver voert in dat artikel bewijzen aan, dat deze kolonisatie een slechte toekomst heeft. Van onze koloniën wordt gezegd: „In Nederlandsch Oost-Indië, waar sedert 300 aren wordt gekoloniseerd, kon slechts één amilie worden gevonden, die zuiver van ras was gebleven, en daar in de vierde generatie leefde. Blonde menschen op het eiland Pitcairn in Australië en op Kisser in de Molukken, zijn afstammelingen van blanke mannen en donkere vrouwen. In Suriname verstigden zich Portugeesch-joodsche families, die weliswaar beter stand wisten te houden dan de eveneens daar gevestigde Hollandsche boeren, maar hun wettige kinderen aardden slecht, terwijl bastaarden, uit verbindingen met negerinnen, gezond en sterk bleven".

Willem Usselinx.

Wie in de geschiedenis van de West-Indische bezittingen belang stelt, zal er zich in verheugen, dat over den stichter der West-Indische Compagnie, den ondernemenden Willem Usselinx (geb. te Antwerpen in 1567) weer meer licht is verschenen.

Tot heden bestonden van hem een tweetal, althans uitvoerige, biographieën, n.l. door A. van Rees, in diens Geschiedenis der Staatshuishoudkunde tot het einde der 18e eeuw Utrecht 1868) en van J. Fr. Jameson (Papers of the American Historical Association. Vol. II, New-York-London, 1887).

Van Rees behandelde hoofdzakelijk het aandeel van Usselinx in de stichting der W. I. C. en maakte daarbij gebruik van het in Den Haag aanwezige archief-materiaal en van Usselinx' pamfletten. Zijn buitenlandsche loopbaan was v. Rees echter zoo goed als onbekend, omdat de Zweedsche archivalia hem verborgen bleven (U. was n.l. ook een der stichters van de Zweedsche W. I. C.). Jameson gaf een volledige, uitvoerige biographie van U., waarbij bij vooral kon putten uit het in Stockholm aanwezige materiaal.

Niettemin meent Dr. C. Ligtenberg, de schrijver van de thans uitgekomen biographie, dat er toch nog plaats was voor een nieuw, het werk van de genoemde auteurs aanvullend, geschrift over W. Usselinx. Jameson was als vreemdeling niet ten volle bekend met de Nederlandsche toestanden in de eerste helft der 17e eeuw en ook de taal, waarin U. schreef, leverde hem moeilijkheden op. Ook zijn er sinds 1887 een aantal bronnenpublicaties en historische geschriten uitgekomen, waarvan Dr. Ligtenberg een dankbaar gebruik heeft kunnen maken.

De nieuwe, uitvoerige studie is verschenen (bij A. Oosthoek te Deventer), als No. 9 der Serie: Utrechtsche bijdragen voor letterkunde en geschiedenis.

De hoofdplaats Soerabaia.

In het Mei-nr. van „De Handel" wijdt G. P. H. een korte beschouwing, welke in een volgend nr. zal worden voortgezet, over de hoofdplaats Soerabaja, welke plaats, als centrum van den handel in Oost-Java, zeker wel belangstelling verdient, vooral uit commercieel oogpunt.

De defensie van Indië.

In het Marineblad van 22 Mei j.l. schrijft de luit. ter zee 1e kl. L. van Verre een artikel over de defensie van Ned.-Indië, een onderwerp, dat zeker in de tegenwoordige tijdsomstandigheden zeer actueel is, maar waaraan momenteel, juist tengevolge dier omstandigheden, niet de noodige aandacht zal worden geschonken, vreezen wij.

Weekblad voor Indië.

Dr. R. D. M. Verbeek behoeft zich zeker niet te beklagen over gebrek aan belangstelling bij de herdenking van zijn 70sten geboortedag. Nu weder wijdt in No. 52 van het Weekblad voor Indië, de heer M. van Geuns een zeer waardeerend artikel aan den jubilaris (met mooi gelijkend portret). — Dezelfde geeft een korte biographie (met portret) van den nieuwen resident van Djokja, den heer C. Canne, voorheen hoofd van plaatselijk bestuur te Batavia. — Behalve een schetsje van Henri van Wermeskerken, bevat overigens dit nr. bijna uitsluitend oorlogsliteratuur.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 21: De oorlog en de suiker (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Proefstation voor Vorstenlandensche tabak, door G. Hondius Jz. — Moet men bij tapproeven het droog of het nat gewicht bepalen? door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Verslag van de Handelsvereeniging te Semarang over het jaar 1914. — Opening van het Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. — Uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen.

Varia.

In de Goentoer-Bergerak van 17 April j.l. lezen we de volgende, merkwaardige advertentie:

HUWELIJK.

Een jongemensch met goede positie en prachtige vooruitzichten in Gouvernements dienst, wenscht langs deze in kennis te komen met een ontwikkeld jong meisje van goeden huize, onverschillig van welken landaard.

Franco brieven met laatste portret worden gaarne ingewacht onder motto „Huwelijk" adres Administratie van dit blad. Strikte geheimhouding verzekerd.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarversiagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad: De Sumatra-Post: De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suikerindustrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending naar Nederlandsch-Indië van een boekhouder ter benoeming tot adjunct-gouvernements-accountant.

Gegadigden worden opgeroepen voor de betrekking van adjunct-gouvernements-accountant in Nederlandsch-Indië.

In aanmerking komen zij, die den leeftijd van 30 jaar hebben bereikt, bij uitstek practisch ervaren zijn in boekhouden, zelfstandig werkzaam zijn geweest in groote industrieele ondernemingen, wien zoo noodig de inrichting van de administratie van een groot bedrijf kan worden toevertrouwd en die in het bezit zijn van een diploma van een der accountantsorganisaties.

De bezoldiging bedraagt *f* 500 (vijfhonderd gulden) 's maands, met één tweejaarlijksche en twee driejaarlijksche verhoogingen van *f* 100 (eenhonderd gulden) 's maands elk, alzoo een maximum van *f*800 (achthonderd gulden) 's maands.

Zij, die voor deze betrekking in aanmerking wenschen te komen, behooren zich bij gezegeld adres te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad *f* 2000 (twee duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementspassagier der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging, volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië, ingaat;

d. indien de uit te zenden ambtenaar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éêne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het weduwen- en weezenfonds van burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

(Nederlandsche Staatscourant van
20 Mei 1915, No. 116).

Onderopzichters voor het signaalwezen bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch Indië.

Voor het signaalwezen bij den dienst der Staatsspoorwegen in Nederlandsch-Indië worden gevraagd drie onder-opzichters, die goed bekend moeten zijn met de montage van signaal-inrichtingen en het directe toezicht daarop, terwijl zij ten minste vier jaren werkzaam moeten zijn geweest als ploegbaas of seinwerker bij een der Nederlandsche spoorwegmaatschappijen.

De bezoldiging bedraagt *f* 125 's maands bij eene practische werkzaamheid als evenbedoeld en bij eene zoodanige werkzaamheid van zeven jaren of meer *f* 150 's maands. Bij een diensttijd tusschen vier en zeven jaren zal elk jaar boven vier medetellen voor de eerstvolgende verhooging. De maximumbezoldiging bedraagt *f* 175 's maands en wordt bereikt nadat men in Indië drie jaren in het genot is geweest van eene bezolding van *f* 150 's maands.

Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop, volgens de bestaande bepalingen, de activiteitsbezoldiging daar te lande ingaat;

b. overtocht voor gouvernementsrekening (c.q. ook voor het wettig gezin) als passagier der 2de klasse, indien de aanvangsbezoldiging *f* 150 's maands bedraagt; der 3de klasse indien die bezoldiging *f* 125 's maands bedraagt;

c. eene tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting van *f* 750;

d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éêne maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

e. de verplichting om — wanneer men binnen 5 jaren na aankomst op Java den dienst verlaat om andere redenen dan welbewezen ziels- en lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), of wanneer men niet binnen den aan te wijzen termijn naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt — de tegemoetkoming in de kosten voor uitrusting en overtochtgelden, benevens andere kosten, welke met zijne uitzending in verband staan, terug te betalen.

Sollicitanten moeten zich, vóór 15 Juni 1915, aanmelden bij een op zegel geschreven request, aan het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van
21 Mei 1915, No. 117).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrische of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

Huishoudelijke- en Keuken-Artikelen.

Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN

24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEPHOON 773.

Baden en Geysers.

Gas- en Elec. Ornamenten

Haarden en Kachels.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende Indische SPEKKOEK à f 1.20.

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Onze **Confectie-afdeeling** is en blijft steeds ruim gesorteerd in het **nieuwste** op het gebied van

BLOUSES. BATISTEN ROBES.
PEIGNOIRS. SPORTARTIKELEN.

C. A. VAN MONSJOU.

VALKENBOSCHPLEIN 15 — DEN HAAG. —

TELEFOON 2167. **Horloger - Opticien.**

P. G. JANSEN's
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 852 en H 404

Auto's voor Trouwgelegenheid en Maand-Auto's.

„Het Blousen-Huis".

PH. BIERMAN.

Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

BLOUSES
COSTUUMROKKEN

PEIGNOIRS
JAPONNEN

In alle genres: EXTRA GROOTE maten.

Verzending naar de Tropen.

DISTILLEERDERIJ EERSTE KLASSE

Likeurstokerij „DE GEKROONDE LELIE".

Jenever — Brandewijn — Cognac

Gestookte Citroen, Oranjebitter

Opgericht 1821.

Fijne Likeuren in alle sterkten en hoeveelheden verkrijgbaar.

MOBACH & Co. DEN HAAG — ZUID BINNENSINGEL 20 TELEPHOON H. 1984.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes

Noordeinde 6, vis à vis Plaats **BERNARD DRABBE** DEN HAAG TELEFOON 2162

Specialiteit **Indische Uitrustingen**

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten :-:

BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

VERKOOPHUIS „HAGA"

STILLE VEERKADE 6—8. TELEFOON 8010

Levering op gemakkelijke betalingconditiën van Dames-, Heeren- en Kinderkleeding. — Meubileering.

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

's-Gravenhaagsche Manege,

Kazernestraat 46-48. - Telefoon 3065.

Oudst Etablissement.

1ste Klasse Rijonderwijs.

R. J. J. HIEMSTRA, Directeur.